Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Ministerie van Justitie

nummer 6
april 2003
Jaargang 2

Nieuwsbrief Jeugdzorg

In dit nummer:

- Preventieve taken bureau jeugdzorg 1
- Wetsvoorstel klaar voor behandeling 2
- Referentiewerkmodel bureau jeugdzorg 3
- Wachtlijsten in Groningen:
  - de gedeputeerde aan het woord
  - het AMK 4
- Hulpverleningsplannen 8

De Nieuwsbrief Jeugdzorg is een gezamenlijke publicatie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, het ministerie van Justitie en de Taskforce aanpak wachtlijsten jeugdzorg.
Reacties/suggesties:
e-mail: jeugdzorg@minvws.nl

Invulling preventieve taken bureau jeugdzorg

Tot voor kort bestond nog veel onduidelijkheid over de licht ambulante en preventieve taken van bureau jeugdzorg in relatie tot het lokale jeugdbeleid van gemeenten. In het Bestuurlijk Overleg van 2 april jl. tussen de bewindslieden van VWS en Justitie, het IPO, de VNG en de MOgroep is afgesproken wat bureau jeugdzorg op dit gebied moet en mag doen.

Er bestaan grote verschillen in de manier waarop bureaus jeugdzorg in de praktijk met de licht ambulante en preventieve taken omgaan. Anderzijds geven gemeenten op uiteenlopende wijze invulling aan de voorliggende voorzieningen voor hulp aan en ondersteuning van jeugdigen en ouders. Op basis van het bij de Tweede Kamer ingediende voorstel voor de Wet op de Jeugdzorg heeft het Bestuurlijk Overleg over het takenpakket van bureau jeugdzorg in dit verband de volgende afspraken gemaakt.

Licht ambulante hulp

Tijdens het traject van indicatiestelling kan bureau jeugdzorg tot de conclusie komen dat een cliënt gezien zijn zorgbehoefte moet worden verwezen naar een lokale voorziening voor het voeren van enkele gesprekken. Omdat onnodige verwijzing niet klantvriendelijk is, mag het bureau dergelijke gesprekken onder bepaalde omstandigheden ook zelf voeren. Dit is geregeld in artikel 6, derde lid, onderdeel b van het eerder genoemde wetsontwerp. Daarin staat dat bureau jeugdzorg zo nodig jeugdzorg mag verlenen waarop geen aanspraak bestaat. In het Bestuurlijk Overleg is over de omvang van deze ambulante hulpverlening afgesproken dat de grens ligt bij gemiddeld vijf (individuele) gesprekken per cliënt binnen een periode van zes maanden. Dit geldt vanaf het moment dat het bureau heeft aangegeven dat de cliënt geen aanspraak heeft op jeugdzorg. Bovendien moet bureau jeugdzorg de noodzaak om de gesprekken zelf te voeren, expliciet vaststellen.

▸

Overige preventieve taken

De andere preventieve taken van bureau jeugdzorg zijn: deskundigheidsbevordering van voorliggende voorzieningen, deelname aan lokale netwerken en de kindertelefoon. Het hiervoor geldende bedrag wordt uiterlijk najaar 2004 bepaald. Dit gebeurt op basis van de inhoudelijke taakbeschrijving in het referentiewerkmodel (zie elders in deze nieuwsbrief) en het daaraan gekoppelde normprijsonderzoek.

Onderzoek naar cliënten bureau jeugdzorg

Gemeentelijke taken

De in het Bestuurlijk Overleg gemaakte afspraken verduidelijken de licht ambulante en preventieve taken van de bureaus jeugdzorg. Voor de verduidelijking van de gemeentelijke taken die geschakeld zijn aan de jeugdzorg, is het wachten op de formulering van het gemeentelijke domein van functies die minimaal aanwezig zouden moeten zijn (zie het vorige nummer van deze nieuwsbrief). Vóór de zomer komt dit aan de orde in het Bestuurlijk Overleg.
De bedoeling is dat gemeenten en provincies beide elementen ten behoeve van het provinciaal beleidskader jeugdzorg vertalen in afspraken over de wederzijdse inzet in de keten van jeugdzorg. Daarbij is van belang dat er voor cliënten geen gaten vallen.

Zicht op de cliënt

In het Bestuurlijk Overleg van 2 april jl. is verder vastgesteld dat het dringend gewenst is meer zicht te krijgen op de cliënten van bureau jeugdzorg. Daarbij gaat het behalve om cliëntkenmerken ook om de wijze waarop cliënten binnen het bureau geholpen worden (verwijzing, geïndiceerde jeugdzorg of hulpverlening door bureau jeugdzorg zelf) en de resultaten daarvan. Dergelijke gegevens zijn op dit moment nog niet uit de basisregistratie te halen. Zolang dit het geval is, zal er jaarlijks afzonderlijk onderzoek naar worden gedaan, te beginnen met een nulmeting in de loop van 2003. ■

(foto: Bart Versteeg)

Wet op de jeugdzorg klaar voor behandeling

De Raad van State heeft op 10 maart jl. advies uitgebracht over de derde nota van wijziging bij de Wet op de jeugdzorg. In deze nota is onder andere geregeld dat het bureau jeugdzorg vaststelt of gezinscoaching nodig is. Ook de positionering van de jeugdreclassering als afzonderlijke organisatorische eenheid binnen het bureau jeugdzorg komt erin aan de orde (zie nieuwsbrief nummer 5, februari 2003). De Raad van State heeft geen zwaarwegende bedenkingen tegen de nota van wijziging. De nota van wijziging en het 'nader rapport' - de reactie van de bewindslieden van VWS en Justitie op het advies van de Raad - zijn op 11 april 2003 aanvaard door de ministerraad. De nota van wijziging is inmiddels bij de Tweede Kamer ingediend. Daarmee is het wetsvoorstel Wet op de jeugdzorg 'rijp voor behandeling'. Voor het inwerkingtreden van de Wet geldt nog steeds de streefdatum van 1 januari 2004. Vanaf eind april is de nota van wijziging te vinden op www.jeugdzorg.nl. ■

Kort

Experiment met gezinscoaches in Limburg

Op 1 april jl. start de Provincie Limburg in samenspraak met het ministerie van VWS een experiment met gezinscoaches.
Aanleiding vormt het gezinsdrama in Roermond van medio 2002. Er is veel animo voor deelname aan het experiment, met name onder grotere Limburgse gemeenten.
Medio maart hebben de volgende gemeenten zich aangemeld: Heerlen, Sittard-Geleen, Maastricht (inclusief zes omliggende, kleinere gemeenten), Venlo en Horst en Echt.
Nadere informatie bij Peter Boonen, Provincie Limburg (phjm.boonen@prvlimburg.nl). ■

Kort

Website over wachtlijsten

De Provincie Limburg, bureau jeugdzorg Limburg en de zorgaanbieders in deze provincie hebben onlangs samen een unieke website geopend. De site geeft permanent een actueel beeld van de wachtlijsten in de Limburgse jeugdzorg. Volgens de provincie leidt dit initiatief - na aanvankelijke reserves van de betrokken instellingen - nu tot een gezonde onderlinge concurrentie. Het adres van de website is www.jeugdzorglimburg.nl.

Visie MOgroep op bureau jeugdzorg

De Maatschappelijk Ondernemers Groep (MOgroep) heeft tijdens het Bestuurlijk Overleg Wet op de jeugdzorg van 2 april jl. een visiedocument bureaus jeugdzorg gepresenteerd. De titel van het document is: 'Aandacht, ondersteuning, bescherming en toezicht', de vier kernbegrippen uit de missie van de bureaus jeugdzorg. In het document beschrijven zij gezamenlijk hun visie op de te realiseren taken, functies, werkwijze en diensten. De bureaus willen daarover in gesprek komen met bestuurders, beleidsmakers, collega's, medewerkers en cliënten van de jeugdzorg. Het document is te bestellen via de website van de MOgroep (www.mogroep.nl) onder vermelding van 'Aandacht, ondersteuning, bescherming en toezicht', brochurenummer JHVB0073. ■

Project referentiewerkmodel bureau jeugdzorg van start

Het maken van een modelbeschrijving van de werkprocessen van bureau jeugdzorg zoals die er onder de nieuwe Wet op de jeugdzorg uit moeten komen te zien. Daar gaat het om bij het Project referentiewerkmodel bureaus jeugdzorg. Het is maart jl. van start gegaan.

Adviesbureau Ordina voert het project uit. Dit gebeurt in opdracht van de ministeries van VWS en Justitie en in samenwerking met de MOgroep en het IPO.
Het model zal niet alleen de interne processen van bureau jeugdzorg beschrijven, maar ook de afstemming met de ketenpartners, zoals zorgaanbieders en de Raad voor de Kinderbescherming. Ook cliënten worden betrokken.

Projectaanpak

In de eerste, oriënterende fase gaat Ordina onder andere op werkbezoek bij een drietal bureaus jeugdzorg: Overijssel, Haaglanden en Limburg. Vanaf medio april beginnen enkele werkgroepen met het opstellen van het referentiewerkmodel. Dit gebeurt in gemengde werkgroepen, waaraan behalve de Ordina-adviseurs ook medewerkers van zoveel mogelijk verschillende bureaus jeugdzorg deelnemen. Qua samenstelling bieden de werkgroepen ruimte voor inbreng vanuit zowel het primaire proces als het perspectief van beleid en sturing.
De bedoeling is dat er in juni een model op tafel ligt. Daarna start de implementatiefase. Dan kunnen de bureaus jeugdzorg ook in onderling overleg bekijken of het voor de uitvoeringspraktijk wenselijk is het model verder te detailleren.
Al met al is het is een ambitieus traject. Het kan dan ook alleen slagen met medewerking van de bureaus jeugdzorg. Die blijken daar graag toe bereid te zijn.

Implementatiefase: zomer 2003

Wie?

Het project wordt uitgevoerd door de Ordina-medewerkers Hems Swiers, Dick Frijlink, Dick Bruinsma en Joop Kielema. De projectbegeleiding is in handen van een kerngroep. Deze bestaat uit Nel Winkel en Eugenie Verhaar van de MOgroep, John Schouten en Ivonne Keuzekamp van het IPO, Dick Brons en Natalie Jonkers van het ministerie van Justitie en Martijn Verbeek van het ministerie van VWS. ■

Voor vragen en reacties kunt u per e-mail terecht op bjz@ordina.nl.

(foto: Bart Versteeg)

De wachtlijstsituatie in Groningen

Het aantal aanmeldingen bij Jeugdzorg Groningen is beperkt in verhouding tot het aantal jongeren in deze provincie en groeit ook minder snel dan in de rest van het land. Dit blijkt uit de laatst bekende landelijke meting van de Taskforce wachtlijsten jeugdzorg, die de situatie per 1 juli 2002 weergeeft. Jeugdzorg Groningen kan de vraag tot nu toe redelijk goed aan. Het aantal wachtenden voor een vervolggesprek neemt toe, maar ligt onder het landelijk gemiddelde. De doorlooptijd - het aantal dagen tussen aanmelding en indicatiebesluit - is relatief kort.

De ontwikkeling van de wachtlijsten voor geïndiceerde zorg komt in grote lijnen overeen met het landelijke beeld. Maar terwijl landelijk de grootste capaciteitsproblemen bestaan bij de residentiële en intensief ambulante hulp, kampt Groningen vooral met knelpunten in de daghulp en pleegzorg. De wachttijden voor geïndiceerde zorg zijn naar verhouding kort. Het aantal meldingen en wachtenden bij het AMK Groningen was bij de eerste landelijke meting (1 januari 2002) niet opvallend groot. Bij de tweede meting, per 1 juli 2002 bleken deze aantallen ineens sterk te zijn toegenomen. Door een snelle ingreep was de AMK-wachtlijst eind 2002 weggewerkt.

Aandeel Groningen in landelijk aantal aanmeldingen en wachtenden voor jeugdzorg per 1/7/2002

	Landelijk	(aandeel) Groningen
Aantal jeugdigen 0-18 jaar	3.549.308 (100%)	3,2%
Bureau jeugdzorg		
aantal aanmeldingen	30.007 (100%)	1,7%
aantal wachtenden voor vervolggesprek (>5 werkdgn.)	2.413 (100%)	2,3%
gemiddelde doorlooptijd toegangsfunctie	128 werkdgn.	81 werkdgn.
Geïndiceerde zorg		
aantal wachtende indicaties (>45 werkdgn.)	3.341(100%)	3,1%
gemiddelde wachttijd op geïndiceerde zorg	68 werkdgn.	29 werkdgn.
AMK		
aantal meldingen	3.684 (100%)	4,7%
aantal wachtenden op nader onderzoek	827 (100%)	7%
gemiddelde wachttijd	onbekend	onbekend

Henk Bleker: "Binnen de jeugdzorg geven wij topprioriteit aan crisisopvang en AMK-meldingen." (foto: Jur Bosboom)

Gedeputeerde Henk Bleker, Groningen:

"Dat wij weinig wachtlijstproblemen hebben, zegt mij niet zoveel"

In veel provincies bestaan forse wachtlijsten in de jeugdzorg. Volgens de laatste landelijke telling nemen ze verder toe. In de provincie Groningen zijn de wachtlijsten en wachttijden relatief kort. Alleen bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) was de situatie tijdelijk zorgwekkend. Hoe komt het dat Groningen er in positieve zin uitspringt? Is dit het gevolg van een (te) ruim budget, een effectieve wachtlijstaanpak, de demografische situatie of zijn er andere factoren in het spel? Met deze vraag gingen we te rade bij de Groningse gedeputeerde Henk Bleker.

Wat zijn de oorzaken van de relatief gunstige wachtlijstsituatie in Groningen?

Henk Bleker: "Het is met ons net als met Ajax: we hebben geluk, maar we doen het ook wel goed. De wachtlijsten blijven hier in het algemeen binnen de perken omdat ons jeugdzorgbudget toereikend is. Verder is de vraag naar jeugdzorg in Groningen nu eenmaal kleiner dan in meer verstedelijkte provincies. Maar ik ben ervan overtuigd dat het ook komt doordat de Stichting Jeugdzorg Groningen (*in Groningen is er nog geen bureau jeugdzorg; red.*) al heel vroeg is begonnen met het in stelling brengen van meer lichte ambulante zorg. Dat vermindert de vraag naar zwaardere vormen van hulpverlening. Bovendien doen we veel aan preventie. Op alle locaties van het voortgezet onderwijs in de provincie zijn nu preventieteams actief, waaraan behalve Jeugdzorg Groningen onder meer ook de Jeugd-GGZ, de leerplichtambtenaar en het schoolmaatschappelijk werk deelnemen. Dat systeem gaan we nu vertalen naar de voorschoolse opvang en het basisonderwijs. Binnen de jeugdzorg geven wij topprioriteit aan crisisopvang en AMK-onderzoeken naar meldingen ▸

van een ernstig vermoeden van kindermishandeling. Daar mogen gewoon geen wachtlijsten voor bestaan. Als je *dat* niet goed doet, ben je geen knip voor de neus waard. Om die reden heeft de Provincie daar de afgelopen jaren veel extra geld in gestopt."

Hoe verklaart u de plotselinge toename van het aantal meldingen en wachtenden bij het AMK Groningen in de eerste helft van het vorig jaar?

Henk Bleker: "Het aantal meldingen bij het AMK is in die periode in het gehele land toegenomen (*gemiddeld met 8%; red.*). Dat heeft ongetwijfeld te maken met de groeiende naamsbekendheid van het AMK. Inmiddels weten we dat het aantal meldingen in Groningen in het jaar 2002 met 18% is toegenomen. Ik heb daar niet direct een verklaring voor. Het kan een incidentele uitschieter zijn. Het jaar ervoor was er nog sprake van een daling. De explosieve groei van de wachtlijst - op een gegeven moment stonden daar 58 zaken op - werd veroorzaakt door de stijging van het aantal meldingen in combinatie met een bijzonder hoog ziekteverzuim bij het AMK. Jeugdzorg Groningen heeft daar snel actie op ondernomen en is erin geslaagd die wachtlijst in het najaar van 2002 geheel weg te werken."

Dan bent u nu dus een tevreden mens..?

Henk Bleker: "Dat wij nu weinig wachtlijstproblemen hebben, zegt mij niet zoveel. Wat het AMK betreft ben ik pas tevreden als ik de overtuiging heb dat wat er aan kindermishandeling is, ook wordt gemeld. Zo ver zijn we nog lang niet in Nederland. Het signaleringsvermogen en de meldingsbereidheid van met name het onderwijs moeten worden vergroot. In de tweede plaats is het dringend noodzakelijk dat we meer zicht krijgen op de follow-up. Als de mensen van het AMK vaststellen dat er sprake is van kindermishandeling, maken zij een behandelplan en verwijzen zij de cliënt door naar één van de vele instellingen die hulp of behandeling kunnen bieden. Maar als ik een half jaar later vraag hoe het met die cliënten gaat, hoe ver de hulpverlening of behandeling is gevorderd en in hoeverre een duurzame oplossing in zicht is, kan niemand mij dat vertellen. Dat is overal in Nederland hetzelfde. Maar dat moet veranderen. Daar hebben die kinderen gewoon recht op. Er hoort een 'casemanager' te zijn die op elk moment van de dag, van A tot Z kan vertellen hoe het met hen is. Ik vind dat die taak thuishoort bij het AMK. Omdat een landelijke oplossing voor dit probleem voorlopig niet in zicht is, beginnen we er in Groningen maar zelf mee. Daar hebben we onlangs toe besloten op een door de Provincie georganiseerde 'expertmeeting' over kindermishandeling met alle betrokken organisaties in deze provincie." (*zie kader; red.*)

Aan welke andere zaken geeft u prioriteit bij het verbeteren van de jeugdzorg?

Henk Bleker: "Wat dringend nodig is, is het verbeteren van de relatie tussen jeugdzorg, politie en Justitie bij de aanpak van jongelui die voor het eerst met de politie in aanraking komen en verder dreigen af te glijden. Heel vaak zijn dit jongeren met meervoudige problemen. ▸

Henk Bleker: "Er is onvoldoende follow-up na afsluiting van een AMK-onderzoek. Daar gaan we iets aan doen." (foto: Jur Bosboom)

"Preventieteams in het onderwijs en de voorschoolse opvang"

Expertmeeting kindermishandeling Groningen

Hoe verlopen de signalering en aanpak van kindermishandeling in de provincie Groningen op dit moment en hoe kan het beter? Daarover spraken kinder- en huisartsen, jeugdhulpverleners, politiemensen, onderwijzers, maatschappelijk werkers, kinderrechters en vertegenwoordigers van het AMK, de Raad voor de Kinderbescherming en de Provincie op 26 maart 2003. Dit gebeurde op een door de Provincie Groningen georganiseerde 'expertmeeting'.

De deelnemers onderschreven de door de Provincie in de brochure 'Kindermishandeling, feiten en aanpak' beschreven knelpunten. Zij waren unaniem van mening dat hierop actie moet worden ondernomen. Kindermishandeling moet uit de taboesfeer worden gehaald. Daarnaast is er meer aandacht nodig voor voorlichting en deskundigheidsbevordering in met name het primair onderwijs. Verder verdienen continuïteit in de hulpverlening en coördinatie in de aanpak van kindermishandeling meer aandacht. Afgesproken is dat het AMK gaat werken met casemanagement, zodat er op ieder moment iemand is die weet hoe de hulpverlening aan een kind verloopt. De komende tijd maken de betrokken organisaties en instellingen concrete afspraken om de genomen besluiten in praktijk te brengen.

De brochure 'Kindermishandeling, feiten en aanpak' is verkrijgbaar bij f.j.de.boer@provinciegroningen.nl.

Daar moet je als hulpverlener direct bij zijn, op het moment dat de politie proces-verbaal opmaakt. Dan is zo'n jongere kwetsbaar, hoor je wat er speelt en kun je er meteen hulpverlening en intensieve begeleiding opzetten. Al jaren geleden heb ik geprobeerd daar in Groningen afspraken over te maken, maar er is tot nu toe weinig van terechtgekomen. Onlangs ben ik opnieuw met politie en Justitie om tafel gaan zitten. De afspraak is nu dat de politie meteen Jeugdzorg Groningen erbij haalt als zo'n gastje over de schreef is gegaan, óók als dat 's-avonds of in het weekend is. Jeugdzorg Groningen gaat piketdiensten draaien, zodat er te allen tijde iemand naar het politiebureau kan gaan om zo'n jongere samen onder handen te nemen. Met zo'n aanpak is voor alle partijen winst te behalen."

Hoe verwacht u dat de wachtlijsten in de jeugdzorg zich verder zullen ontwikkelen?

Henk Bleker: "De vraag naar jeugdzorg neemt structureel toe. Dat behoort op een reële manier in de budgetten tot uitdrukking te komen. Als dit niet tijdig gebeurt, zullen de wachtlijsten onaanvaardbare vormen aannemen. Op termijn zal de nieuwe financieringssystematiek P x Q verbetering in de situatie brengen. Tegelijkertijd moeten wij scherp in de gaten houden dat een hulpvraag *daar* terecht komt waar die hoort. Niet elke hulpvraag is een vraag naar jeugdzorg. Veel vragen van jeugdigen en gezinnen kunnen uitstekend worden opgepakt door voorliggende voorzieningen, zoals het maatschappelijk werk. Dat moet dan ook gebeuren. Daarom is het ook zo belangrijk dat we op landelijk niveau snel goede afspraken maken over het basispakket dat gemeenten op dit gebied moeten leveren. De laagdrempeligheid van bureau jeugdzorg mag geen alibi zijn om daar alles maar onder te brengen." ■

"Niet elke hulpvraag is een vraag naar jeugdzorg"

Wachtlijstaanpak AMK Groningen

"Tot hier en niet verder"

"Voor werkers in de jeugdzorg zijn wachtlijsten een dagelijks gegeven. Als je niet oppast, komt er een soort gelatenheid over de organisatie en maakt ook de omvang van een wachtlijst niet zo veel meer uit. Toen bij het AMK in deze provincie de wachtlijst in 2002 plotseling opliep van gemiddeld 20 naar 58 zaken, hebben wij als directie van Jeugdzorg Groningen gezegd: tot hier en niet verder! Het kan niet waar zijn dat we hier genoegen mee nemen. We hebben gespecialiseerde uitzendkrachten 'ingevlogen' en twee maanden later waren alle 58 onderzoeken afgerond. Zo ver laten we het niet meer komen."

Dit stelt Agnes Wolbert, adjunct-directeur van Jeugdzorg Groningen, waaronder het AMK in deze provincie valt. "Het aantal cliëntcontacten van de AMK's groeit al jaren sterk", vertelt zij.

(foto: Elmer Spaargaren)

"Ook het aantal meldingen van kindermishandeling neemt structureel toe. In Groningen is dat niet anders. In de eerste helft van vorig jaar kampten wij niet alleen met een bijzonder groot aantal meldingen, maar ook met een zeer hoog ziekteverzuim. Bij een kleine organisatie als het AMK - we hadden toen negen medewerkers - hakt dat er snel in. Vandaar dat het met die wachtlijst zo uit de hand liep."

Oorzaken

"Voor dat groeiend aantal meldingen heb ik alleen *algemene* verklaringen", aldus Agnes Wolbert. "De toenemende bekendheid van het AMK en een mentaliteitsverandering als het gaat om kindermishandeling. Mensen tolereren het steeds minder. Sinds 'Roermond' is het aantal meldingen verder toegenomen omdat bijvoorbeeld leerkrachten die zich zorgen maken over een kind, de zaak niet langer op z'n beloop durven ▸

(foto: Bart Versteeg)

Werkwijze AMK

Het AMK heeft drie soorten cliëntcontacten:

- advies: eenmalige, vaak telefonische adviezen hoe te handelen;
- consult: meerdere gesprekken met een AMK-hulpverlener ter voorbereiding van een (eventuele) melding;
- melding: de melder legt een ernstig vermoeden van kindermishandeling formeel op tafel bij het AMK. Na acceptatie neemt het AMK de verantwoordelijkheid over en start een nader onderzoek.

Een wachtlijst voor zo'n nader onderzoek is in Groningen altijd een 'gewogen' wachtlijst. Het AMK beoordeelt de situatie in alle betrokken gezinnen. De acute, zeer ernstige zaken worden onmiddellijk nader onderzocht. Het team weegt af welke zaken desnoods kunnen wachten.

Als er na het onderzoek inderdaad sprake blijkt te zijn van kindermishandeling, draagt het AMK de zaak over aan de Raad voor de Kinderbescherming of een hulpverleningsorganisatie. Vaak is dit (ook) de volwassenenzorg. Slechts 10% van de AMK-verwijzingen in Groningen gaat richting jeugdzorg. Kinderen die al in het jeugdzorgcircuit zitten, zijn al in behandeling en worden normaliter niet gemeld. Het AMK verleent zelf geen hulp.

te laten. Maar een verklaring voor de plotselinge stijging van vorig jaar in Groningen, heb ik niet kunnen vinden. Dat heb ik wel geprobeerd, want als je de oorzaken kent, zou je er in het vervolg misschien sneller bij kunnen zijn. Het aantal meldingen groeit trouwens door. In het eerste kwartaal was het alweer 25 à 30 procent hoger dan in dezelfde periode vorig jaar."

"Sinds Roermond is het aantal meldingen toegenomen."

Aanpak

Medio 2002 was al besloten tot een structurele uitbreiding van de AMK-formatie. Er zouden drie mensen bijkomen. Maar daar wilde de directie niet op wachten. De werving en selectie zouden een aantal maanden in beslag nemen en al die tijd zou de wachtlijst onaanvaardbaar lang blijven. Agnes Wolbert: "We zijn op zoek gegaan naar tijdelijk extra personeel, want als je zo'n wachtlijst door de eigen mensen laat wegwerken, blijft er weer ander werk liggen. We hebben de Raad voor de Kinderbescherming gevraagd of zij ons konden helpen, maar dat bleek niet mogelijk te zijn. Zij hebben ons echter op het spoor gezet van bureau BIG uit Barneveld, gespecialiseerd in het detacheren van mensen met ervaring in de jeugdhulpverlening en jeugdbescherming. De Raad in Groningen had daar zelf al goede ervaringen mee opgedaan. BIG kon ons zes geschikte mensen leveren. De zomerperiode hebben we gebruikt om alles voor te bereiden: het inrichten van een aparte werkruimte met computers, telefoons en dergelijke en een korte introductietraining door de praktijkleider van het AMK. Direct na de vakantie zijn die zes mensen begonnen. De praktijkleider hebben we vrijgesteld voor de inhoudelijke begeleiding. In twee maanden tijd was de wachtlijst weggewerkt. Wachtlijstcliënten die zijn doorverwezen naar hulpverlening door Jeugdzorg Groningen, zijn daar direct geholpen om te voorkomen dat zij opnieuw op een wachtlijst zouden belanden."

(foto: Elmer Spaargaren)

Voor herhaling vatbaar?

De wachtlijstaanpak met behulp van uitzendkrachten is goed bevallen, vertelt Agnes Wolbert: "We staan op het punt weer enkele mensen in te huren. We hebben namelijk besloten de wachtlijst in het vervolg niet verder te laten oplopen dan 25 zaken. En die grens hebben we aan het eind van het eerste kwartaal bereikt. Met twee parttime uitzendkrachten kunnen we die wachtlijst in tien weken wegwerken. Zo houden we het probleem in ieder geval beheersbaar."
Wat wel is opgevallen, is dat van de 58 wachtlijstzaken die de eerste keer door de uitzendkrachten zijn afgedaan en doorverwezen, méér kinderen opnieuw bij het AMK zijn gemeld dan gebruikelijk is. Die zaken zijn dus kennelijk nog niet opgelost.
Agnes Wolbert: "Het zijn geen grote aantallen, maar we gaan er wel serieus naar kijken. Het zou kunnen liggen aan de kwaliteit van de AMK-onderzoeken, maar bijvoorbeeld ook aan instellingen waarnaar de cliënten zijn doorverwezen. Vooralsnog blijf ik van mening dat het werken met gekwalificeerd tijdelijk personeel in ieder geval de voorkeur verdient boven het laten voortbestaan van een lange wachtlijst."

Structurele maatregelen

Toch wil Jeugdzorg Groningen op den duur af van de inschakeling van uitzendkrachten. Agnes Wolbert: "Omdat wij in een groeimarkt opereren, zal de behoefte aan tijdelijke extra capaciteit voorlopig wel blijven bestaan. Als we daarvoor uitzendkrachten blijven inzetten, wordt het erg duur. Bovendien moet je dan steeds nieuwe mensen opleiden en inwerken. Daarom willen we een eigen flexpool opzetten van enkele ervaren mensen die zo nodig kunnen bijspringen. Verder proberen wij de wachtlijst zoveel mogelijk te beperken door het verhogen van de doorstroomsnelheid in onze interne processen. Daarvoor hebben we een interim-manager ingeschakeld. In de derde plaats hebben wij ons financiële beleid aangepast. In de bestaande systematiek is het budget steeds geënt op het werkaanbod van het voorafgaande jaar. Dat levert problemen op als het aantal cliënten structureel toeneemt. Daarom stemmen wij onze jaarlijkse subsidieaanvraag nu af op het voor het volgende jaar verwachte werkaanbod." ▸

Casemanagement door het AMK

Op een Groningse expertmeeting over kindermishandeling (zie elders in dit nummer) is onlangs besloten het AMK het casemanagement te laten verzorgen van kinderen en ouders die, nadat kindermishandeling is vastgesteld, door het AMK zijn doorverwezen. Directielid Agnes Wolbert van Jeugdzorg Groningen is het daar van harte mee eens. "Dat willen wij zelf ook graag", stelt zij. "Standaard brengen we nu drie maanden na afsluiting van een onderzoek in kaart hoe de situatie van het gezin ervoor staat. Daarnaast vragen wij de instelling waarnaar we een cliënt verwijzen om een terugrapportage. Helaas krijgen we daar tot nog toe weinig of geen reacties op. Die aanpak is dus te vrijblijvend. We gaan nu met onze ketenpartners sluitende afspraken maken over terugrapportage en informatieoverdracht. Dit najaar hopen wij die afspraken in een convenant vast te leggen.

De provincie aan zet

"Als uitvoeringsorganisatie doen we wat we kunnen, aldus Agnes Wolbert. "We werken hard, verbeteren de efficiency, stellen met inzet van eigen financiële reserves grenzen aan de wachtlijst en dienen een reële subsidieaanvraag in. Het bepalen van de subsidiehoogte is de verantwoordelijkheid van de subsidiënt: de provinciale overheid. Dat vergt natuurlijk politieke afwegingen. Persoonlijk heb ik alle vertrouwen in de uitkomsten daarvan. Het gaat immers om kindermishandeling..." ■

Rectificatie

In het februarinummer van deze nieuwsbrief (nr. 5) stond op pagina 6 het artikel 'Momentopname van vernieuwing in de jeugdzorg'. In de tekst over Deelrapport 2 is abusievelijk vermeld dat dit rapport is opgesteld door onderzoekers van Praktica-ACSW. Dit moet zijn: Praktikon - centrum voor onderzoek en ontwikkeling jeugdzorg (Katholieke Universiteit Nijmegen). ■

Hulpverleningsplannen: gebruik ze!

Zorgaanbieders zijn wettelijk verplicht voor elke cliënt een hulpverleningsplan op te stellen. Dit gebeurt nog in onvoldoende mate. De provincies en grootstedelijke regio's hebben daarom actie ondernomen.

Het hulpverleningsplan is een belangrijk instrument in de communicatie met de cliënt. De zorgaanbieder werkt er samen met de cliënt het indicatiebesluit in uit. In het plan behoort te staan voor welke problemen en stoornissen de zorgaanbieder hulp gaat verlenen. Het geeft in ieder geval inzicht in het beoogde hulpverleningsproces, de te realiseren doelen, de in te schakelen deskundigen en de te hanteren evaluatiemomenten. De jeugdige en de ouders worden bij het opstellen ervan betrokken en geven hun oordeel over het uiteindelijke resultaat. Zo zijn zij tevoren op de hoogte wat hen te wachten staat en wat de zorgverlener tijdens de hulpverlening van hen verwacht.

Acties

Uit een onderzoek van de Inspectie jeugdhulpverlening/jeugdbescherming is gebleken dat nog te weinig gebruik wordt gemaakt van hulpverleningsplannen. Naar aanleiding daarvan hebben de provincies en de drie grootstedelijke regio's de zorgaanbieders aangeschreven. Zij dragen hen op om uiterlijk per 1 januari 2004 in alle gevallen een hulpverleningsplan ter beschikking te hebben dat aan de wettelijke eisen voldoet. De zorgaanbieders moeten hier jaarlijks over rapporteren.

Per 1 januari 2004 altijd een hulpverleningsplan

De MOgroep en GGZ-Nederland ondersteunen instellingen in de jeugdzorg bij het invoeren van hulpverleningsplannen. In de eerste plaats hebben zij een referentiemodel opgesteld. Dit model is in juli 2002 onder de instellingen verspreid in het kader van het programma Kwaliteitszorg in de jeugdzorg II. In de tweede plaats kunnen de instellingen gebruikmaken van maatwerkondersteuning bij de implementatie van het referentiemodel, bijvoorbeeld door deel te nemen aan een cursus. Meer informatie is te vinden op www.kwaliteit-jeugdzorg.nl.

De Inspectie jeugdhulpverlening/jeugdbescherming gaat in 2004 specifiek toezicht houden op de aanwezigheid en kwaliteit van hulpverleningsplannen. ■

(foto: Bart Versteeg)

Colofon

Redactieadres
Ministerie van VWS
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag
e-mail: jeugdzorg@minvws.nl

Coördinatie
Ministerie van VWS: DJB en DVC
Ministerie van Justitie: DJC en DV

Redactie
Teun Baak, Tekst & Beleid bv, Bleiswijk

Vormgeving
Peter de Vos, VWS/DJB

Fotografie
Er bestaat geen enkele relatie tussen de afgebeelde personen en de inhoud van de artikelen, tenzij in een fotobijschrift uitdrukkelijk anders is vermeld.